

TIDSSKRIFTET ANTROPOLOGI nr. 39, 1999

Dette nummer er udgivet med støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd

Gæsteredaktion: Hanne Jessen
Søren Tange Kristensen (ansv.)
Kennet Pedersen
Max Pedersen
Kirsten Marie Raahauge
Vibeke Steffen
Dorthe Nyland Sørensen
Bo Wagner Sørensen

Udgiver: Foreningen Stofskifte
Frederiksholms Kanal 4
1220 København K

Bestilling, abonnement
og redaktionel
henvendelse: Tidsskriftet Antropologi
Frederiksholms Kanal 4
1220 København K
Tlf. +45 35 32 34 72
Fax +45 35 32 34 65
E-mail: tidsskrift.antropologi@anthro.ku.dk
Giro 8 39 38 42

Sats og layout: Bernadette Hammann
Tryk: AKA-Print ApS

Omslag: ©René Magritte *Le Portrait* (1935). The Museum of Modern Art, New York.

ISSN 0906-3021 (Tidsskriftet)Antropologi
ISBN 87-88825-13-2
Copyright: Foreningen Stofskifte og forfatterne

Mangfoldiggørelse af indholdet af dette tidsskrift eller dele heraf er i henhold til gældende dansk lov om ophavsret ikke tilladt uden forudgående aftale med redaktionen og den enkelte forfatter. Dette forbud omfatter enhver form for mangfoldiggørelse, det være sig ved trykning, duplikering, fotokopiering, båndindspilning eller andet. Ved mangfoldiggørelse af artikler efter aftale afregnes pr. side med tidsskriftets redaktion. Undtaget fra dette forbud er alene korte citater til brug i anmeldelser eller i videnskabelig sammenhæng. Redaktionen deler ikke nødvendigvis de synspunkter, som fremføres i de publicerede artikler og anmeldelser.

Tidsskriftet Antropologi indekseres i *International Current Awareness Service, International Bibliography of the Social Sciences* og *Anthropological Literature*.

Af alt det, der er fælles for mennesker, er følgende det, de er allermest fælles om: de må spise og drikke. Sådan skrev Georg Simmel i sit kendte essay om måltidets sociologi. I Simmels udlægning fremstår det fælles måltid således som en hændelse, der løfter det fysiologisk primitive og uundgåeligt almene op i samfundets sfære af overpersonlig betydning, og udgør dermed et felt, hvor natur transformeres til kultur.

Også i antropologien har mad og drikke placeret sig centralt, og interessen spænder vidt fra studier af produktion, distribution og udveksling over konsumtion, fortæring og ernæring til klassifikation, etikette og social status. I alle samfund er menneskers omgang med føde underlagt symbolske betydninger og sociale normer, som regulerer, hvad der indtages, hvornår, hvordan, sammen med hvem og i hvilke mængder. Selve måltidet kan derfor anskues som et felt, hvor kulturelle værdier udtrykkes, og sociale positioner forhandles. Det basale individuelle behov for næring må forenes med fællesskabets krav til de former, hvorunder måltidet skal nydes. Den gode og den dårlige smag får konkret udtryk, og selve smagen ophøjes til andet og mere en blot sanseindtryk. Den sociale regulering af mad og drikke udspiller sig ofte i en vanskelig balancegang mellem forskellige modsætningspar: der er i bogstaveligste forstand tale om et spil på liv og død. Vi skelner mellem næring og nydelse og stiller krav om, at man må yde, før man kan nyde. Det gode liv er ikke nødvendigvis det sunde liv, og opmærksomheden omkring spiseforstyrrelser, afhængighed og misbrug især i den vestlige verden afspejler skismaet mellem hedonistisk nydelse og asketisk selvkontrol. Indtagelsen af mad og ikke mindst drikke kan være en berusende oplevelse, men også en farlig handling, og selv i grovæderiets og rusens grænseoverskridende excesser anes de sociale konventioner ofte i ritualiseret form. Mad og drikke er et felt præget af ekstremer, som udgør vigtige pejlemærker i den stadige udfordring og fastsættelse af normer i ethvert samfund.

-redaktionen

Af alt det, der er fælles for mennesker, er følgende det, de er allermest fælles om: de må spise og drikke. Og netop dette er ejendommeligt nok det mest egoistiske, det som mest ubetinget og umiddelbart er forbeholdt individet: det jeg tænker, kan jeg lade andre vide, det jeg ser, kan jeg lade andre se, det jeg siger, kan hundredevis af andre høre – men det, den enkelte spiser, kan ingen anden under nogen omstændigheder spise. Det forekommer ikke på nogen af de andre højerestående områder, at det den ene absolut skal have, må den anden absolut give afkald på. Men eftersom dette primitivt fysiologiske element er noget absolut almenmenneskeligt, bliver det indhold i fælles handlinger, og derved opstår måltidets sociologiske form, der netop i spisningens eksklusive egoisme knytter sig til hyppigt samvær og en tilvænning til et fællesskab, som man kun sjældent opnår ved højerestående og åndelige lejligheder. Personer, der ikke har særlige fælles interesser, kan finde hinanden ved et fælles måltid. I denne mulighed, der er knyttet til en primitiv materiel interesse og derfor alment gældende, ligger måltidets store sociologiske betydning.

(Georg Simmel: Måltidets sociologi, 1910)